

Vyhodnotenie plnenia

Stratégie rozvoja Odbornej komisie pre výchovu a vzdelávanie v múzeách Zväzu múzeí Slovenska v rokoch 2015 – 2017

Odborná komisia pre výchovu a vzdelávanie v múzeách Zväzu múzeí Slovenska (ďalej len OKVAV a ZMS) v decembri 2014 vypracovala strategický dokument, ktorým sa malo riadiť novozvolené predsedníctvo a výbor OKVAV v rokoch 2015 – 2017. Po troch rokoch vyvstala potreba vyhodnotenia plnenia stratégie. Nasledovný text je odpočtom aktivít, ktoré OKVAV za sledované obdobie uskutočnila. Nezvýraznené texty sú priame citácie zo Stratégie ([celý text je dostupný online](#)). Texty zvýraznené žltou farbou sú sumárom zrealizovaných aktivít a vysvetlení k nim.

OKVAV, vychádzajúc z analýzy súčasného stavu, chce do konca roka 2017 zvýšiť povedomie o výchove a vzdelávaní v múzeu, skvalitniť výchovno-vzdelávacie aktivity múzeí a tým pomôcť múzeám:

- invenčne tvoriť (čoraz náročnejšie) výchovno-vzdelávacie programy pre rozmanité špecifické cieľové skupiny,
- skvalitňovať ponuku výchovno-vzdelávacích programov a nájsť pre svoju ponuku adekvátny dopyt,
- nájsť pre túto odbornú múzejnú činnosť kompetentných pracovníkov, umožniť im celoživotné vzdelávanie a profesionálnym prístupom ich udržať v múzeu.

Za týmto účelom OKVAV v rokoch 2015 - 2017:

- zvýši advokáciu výchovno-vzdelávacej činnosti múzeí,
- vytvorí funkčnú platformu pre komunitu múzejných pedagógov,
- nastaví systém uchovávanía pamäte o výchovno-vzdelávacích aktivitách múzeí a jeho sprístupnenie,
- zreorganizuje prácu OKVAV.

2.1. Advokácia výchovy a vzdelávania v múzeách

Pre skvalitňovanie výchovy a vzdelávania realizovaného v múzeách je potrebné nastaviť základné štandardy tejto odbornej múzejnej činnosti, informovať o nej vo vnútri múzejníckej komunity a zvýšiť komunikáciu s cieľovými skupinami múzejnej výchovy a vzdelávania.

2.1.1 Advokácia v prostredí múzeí

OKVAV má ambíciu stať sa:

- relevantným partnerom pri tvorbe metodických a iných koncepcných materiálov v spolupráci s Predstavenstvom ZMS, Muzeologickým kabinetom SNM a pod., napríklad pri revízii katalógu pracovných činností (múzejný pedagóg, lektor, sprievodca, dozorca) a nastavení štandardov výchovno-vzdelávacích aktivít (terminológia),
- iniciátorom tvorby metodík jednotlivých výchovno-vzdelávacích programov v múzeu.

Nástroje na šírenie relevantných informácií, ktoré chce Komisia za týmto účelom využívať sú:

- všetky kanály ZMS (valné zhromaždenie, Festival múzeí, konferencie ZMS, podstránka webu ZMS),
- emaily, ktoré nebude posilať iba svojim členom, ale všetkým múzeám,
- publikovanie v informačnom a metodickom periodiku múzejníkov MÚZEUM,
- relevantné fóra organizované tretími subjektmi v rokoch 2015 – 2017.

Realizované aktivity:

1. Dňa 24. marca 2015 sa v priestoroch SNM – Výstavného pavilónu Podhradie v Bratislave konalo slávnostné **kolokvium k 25. výročiu Zväzu múzeí na Slovensku**. Po úvodných príhovoroch hostí a odovzdaní ďakovných listov nasledovali príspevky mapujúce činnosť ZMS od roku 1990. V rámci jedného bloku sa predstavili aj odborné komisie ZMS. Predseda OKVAV Jaroslav Hanko prezentoval činnosť komisie od jej vzniku v roku 2007 po súčasnosť, zároveň predstavil strategický dokument, ktorým sa riadila činnosť komisie do roku 2017. Súčasťou osláv 25. výročia ZMS bolo aj vydanie Pamätnice (ISBN 978-80-972076-3-2), v ktorej je spomenutý príspevok zachytený.
2. OKVAV každoročne predkladá **správu o svojej činnosti**. Tieto správy sú súčasťou programových materiálov Valných zhromaždení ZMS, dostupné na internetovej stránke ZMS. V roku 2016 bola táto správa prečítaná v rámci programu Valného zhromaždenia ZMS v Banskej Bystrici.
3. Počas Festivalu múzeí 2015 konaného 22. júna 2015 v priestoroch Ľubovnianskeho múzea v Starej Ľubovni zabezpečila OKVAV odborný seminár na tému „**Práca s hendikepovaným návštevníkom v múzeu**“. Výstupom bol zborník príspevkov (ISBN 978-80-972076-4-9), ktorý je dostupný online na stránke ZMS. V ôsmich príspevkoch bolo uvedených niekoľko príkladov dobrej praxe zo slovenského múzejného prostredia.
4. Predseda OKVAV vystúpil na **muzeologickom seminári „Muzejní profese a veřejnost“ v Hodoníne**, Česká republika v dňoch 25. - 26. júna 2015. V príspevku s názvom „*Včera, dnes a zajtra v múzejnej pedagogike na Slovensku*“ predstavil doterajšiu, súčasnú aj plánovanú činnosť OKVAV, ako možné východisko pre kooperáciu českých a slovenských múzejných pedagógov.
5. V roku 2016 pripravila Masarykova univerzita v Brne **elektronickú publikáciu** s názvom „**Muzejní profese a veřejnost**“, ktorá mapuje vývoj múzejnopedagogických aktivít v Čechách a na Slovensku od najstarších zachytených správ po súčasnosť. Na časti publikácie spolupracoval aj predseda OKVAV.

6. V roku 2016 zorganizovala Komisia pre múzejné odborné činnosti workshop **k štandardom odborných múzejných činností**, ktorá zahŕňa aj oblasť múzejnej pedagogiky. OKVAV apelovala na účasť svojich členov na workshope. V nasledujúcom roku bol predseda OKVAV členom tímu zostavovateľov dokumentu *Štandardy odborných múzejných činností*.
7. Predseda OKVAV sa v januári 2017 zúčastnil zahraničnej pracovnej cesty v **Bologni (Taliansko)** na vzdelávacom výmennom stretnutí, zorganizovanom Sieťou európskych múzejných organizácií (NEMO). Témou bolo múzejné vzdelávanie a štandardizácia v múzejnej praxi. Zároveň bol však priestor aj na prezentáciu ZMS, OKVAV a SNM kolegom zo zahraničia. Inšpirácie, závery a odporúčania sú zverejnené spolu s rozsiahlym reportom na webovej stránke OKVAV.
8. V októbri 2017 sa predseda OKVAV zúčastnil **pracovnej cesty v Plzni, Písku a Prahe**, kde sa konala medzinárodná konferencia „Budúcnosť v rukách detí“ pod hlavičkou Hands on! International. V príspevku predstavil múzejnú pedagogiku pod Slovenským národným múzeom a Zväzom múzeí na Slovensku. Report z cesty je zverejnený na webovej stránke OKVAV.
9. Vďaka novej štruktúre webu ZMS je možné **zdieľať všetky dôležité správy**, oznamy, reporty, vydané publikácie a pozvánky zo stránky OKVAV aj na hlavnej stránke ZMS. Túto možnosť OKVAV využíva, aby v zmysle stratégie informovala slovenskú múzejnú verejnosť o novinkách v oblasti múzejného vzdelávania.
10. V sledovanom období nebola dostatočne využitá možnosť publikovať články múzejnopedagogického charakteru **v časopise Múzeum**. Aj keď sa objavili viaceré z vyššie spomenutých aktivít v krátkych správach, chýba aktívne zapojenie členov OKVAV a ďalších múzejných pedagógov v takejto publikačnej činnosti.

2.1.2 Advokácia v prostredí školstva

Koordinácia škôl a múzeí na poli vzdelávania nie je dostatočná. Potreba komunikovať pedagógom možnosti vzdelávania v múzeu a jeho význam rezonuje u múzejných pedagógov naprieč Slovenskom. Prepojenie záujmov (ako i možností) škôl a múzeí je podstatné pre programy, ktorých cieľová skupina sú školské kolektívy. Nielen preto, že v súčasnosti ide o najpočetnejšiu cieľovú skupinu výchovno-vzdelávacích programov múzeí, ale i preto, že školský systém je viac-menej podobný v jednotlivých samosprávnych celkoch (pod ktoré základné a stredné školy patria) chce OKVAV do roku 2017 preveriť všetky možnosti a kanály ako spolupracovať, spojiť sily a vychádzať si vzájomne v ústrety. Nielen zo základnými a strednými školami, ale i pedagogickými metodickými centrami, napríklad pri tvorbe metodík, šírení informácií a pod.

Nástroje na realizáciu tohto cieľa sú:

- vypracovanie a zverejnenie odporúčania jednotlivých krokov – prieniku dvoch systémov (školského a múzejného), ktoré umožnia múzejným pedagógom efektívne nastaviť a zrealizovať osobnú spoluprácu napr. v spádovom regióne ich múzea.
- vytvorenie linkov na webe ZMS (na podstránke OKVAV) smerujúcich na aktuálnu ponuku vzdelávacích programov múzeí a spropagovanie takejto mapy emailom na adekvátne kontakty v prostredí školstva.

Realizované aktivity:

1. V rámci úpravy webovej stránky ZMS, bola vytvorená nová podstránka OKVAV. V rámci nej bola vytvorená tabuľka s odkazmi na konkrétne stránky múzeí s konkrétnymi ponukami vzdelávacích programov. Táto databáza vzdelávacích programov bola propagovaná cez seriál článkov a brožúru s názvom „Učíme sa v múzeu“.
2. V priebehu roka 2016 boli v časopise **Dobrá škola** postupne uverejňované články venované múzejnej pedagogike a jej významu, informáciám o vzdelávacích programoch múzeí na Slovensku zoradených podľa tém ako sú regionálna výchova v múzeu, dejepis v múzeu, prírodné vedy v múzeu atď.
3. OKVAV vydala tlačенú aj elektronickú verziu **brožúry Učíme sa v múzeu**. Seriál článkov, ktoré v priebehu celého roka 2016 vychádzali v časopise Dobrá škola. Prvé vydanie (1500 ks) bolo hradené z rozpočtu ZMS. Druhé vydanie (1500 ks) bolo hradené v roku 2017 z projektu „Na spoločnej ceste“.
4. Ako výstup z projektu **“Na spoločnej ceste”** vyšla v decembri 2017 rovnomenná brožúra (ISBN 978-80-971748-3-5), v ktorej sú naznačené problémy a prekážky vzájomnej spolupráce škôl a múzeí. Zároveň naznačuje možné riešenia uvedených problémov. V rámci projektu bola tiež nadviazaná spolupráca a komunikácia so Štátnym pedagogickým ústavom a Metodicko-pedagogickým centrom.
5. V decembri 2017 bol na FPU podaný projekt na vytvorenie **centrálneho portálu edukačných aktivít** múzeí SR s možnosťami vyhľadávania vzdelávacích programov podľa filtrov.
6. Vďaka nadviazanej spolupráci ŠPÚ a SNM (ako jeden z výsledkov realizovaného kolokvia) bude vychádzať obdobný seriál článkov o múzejnej pedagogike v Učiteľských novinách.

2.2. Platforma pre komunitu múzejných pedagógov

Celoživotné vzdelávanie je v podmienkach dnešnej spoločnosti štandardom. Dôležité miesto v ňom má i vzájomne sa učiaci komunita, ktorá má potenciál skvalitňovať činnosť svojich členov a tým i služby, ktoré poskytujú verejnosti. OKVAV chce byť platformou pre takúto komunitu. OKVAV potrebuje aktivovať svojich doterajších členov - stať sa živou súčasťou ich odbornej práce. A priebežne získavať nových múzejných pedagógov za svojich členov, ktorí budú tiež ochotní a schopní spolupracovať na rozvoji svojej profesie v komunite múzejných pedagógov.

Tento cieľ chce OKVAV plniť týmito nástrojmi:

- organizovaním dvoch stretnutí za rok, vždy v inom múzeu v spolupráci s miestnymi múzejnými pedagógmi,
- realizáciou kolokvia (odborného rozhovoru) na vybranú aktuálnu tému, o ktorej je potrebné diskutovať a navrhnúť riešenia,
- skvalitnením podstránky OKVAV na webstránke www.zms.sk,
- aktivitami, ktoré členovia Komisie do roku 2017 navrhnu a zrealizujú.

2.2.1. Stretnutia v múzeách

Komisia v spolupráci s múzejnými pedagógmi, ktorí sa chcú podeliť o radosti a strasti svojej práce a stať sa hosťiteľmi jednodňového stretnutia vo svojom múzeu, zorganizuje dvakrát do roka stretnutie v

danom múzeu za účelom inšpirovania sa obsahom a formami výchovno-vzdelávacích aktivít (záujem hostíť takéto stretnutia prejavilo 13 respondentov - vid' bod 1.3.2.2.). Hostiteľ získa spätnú väzbu na svoju doterajšiu činnosť. Vznikne neformálny priestor na riešenie nielen obsahových, ale najmä organizačných a prevádzkových problémov. Účastníci sa bližšie spoznajú a následne môžu individuálne pokračovať vo vzájomnej komunikácii. Priebeh stretnutí (vrátane fotografií) bude prezentovaný na webe Komisie, pre tých, ktorí sa nebudú môcť zúčastniť. Pozvánky budú posielané všetkým múzeám, nie iba členom Komisie.

Realizované aktivity:

1. OKVAV svoje stretnutia organizovala **1 x ročne** na pôde rôznych hostiteľských múzeí (rok 2015 – vzdelávacie centrum múzea SNP v Banskej Bystrici, 2016 – SMOPaJ Liptovský Mikuláš, 2017 – SNM Hudobné múzeum, kaštieľ Dolná Krupá). Z názorov vyjadrených na poslednom zasadnutí vyplynulo, že frekvencia zasadnutí 1x ročne je postačujúca.

2.2.2. Kolokvium

V druhom a treťom roku realizácie stratégie (2016, 2017) OKVAV zorganizuje jednodňové kolokvium (odborný rozhovor) na tému, ktorú vyberie zhromaždenie OKVAV rok vopred. OKVAV následne osloví odborníka na danú tému, aby rozpracoval teoretické východiská a stal sa kľúčovým spíkrom kolokvia. Členovia OK si pripravujú svoje príklady dobrej či zlej praxe. Výstupom kolokvia (odborného rozhovoru) budú odporúčania na riešenie vybranej témy/problému publikované na webe OKVAV. Pozvánky budú posielané všetkým múzeám, nie iba členom OKVAV.

Realizované aktivity:

1. Kolokvium s názvom „Na spoločnej ceste“ sa uskutočnilo 3. júla 2017 na hrade Modrý Kameň. OKVAV a SNM – Múzeum bábkarských kultúr a hračiek hrad Modrý Kameň usporiadali stretnutie múzejných a školských pedagógov. Ústrednou témou moderovanej diskusie bolo hľadanie priesečníkov múzejného a školského vzdelávania, pomenovanie prekážok vo vzájomnej spolupráci a hľadanie ich riešení. Výstupom bude vyššie uvedený metodický materiál a videozáznam. Z názorov vyjadrených na poslednom zasadnutí vyplynulo, že frekvencia kolokvií 1x za volebné obdobie je postačujúca.

2.2.3. Podstránka OKVAV na webstránke ZMS

Web OKVAV má sústreďovať relevantné informácie z oblasti výchovy a vzdelávania v múzeu, prinášať inšpirácie, prelinkovať informácie o existujúcich výchovno-vzdelávacích programoch v múzeách, sústreďovať metodiky a odbornú literatúru, poskytovať priestor pre digitálny archív výchovno-vzdelávacích aktivít slovenským múzeám a pod. Súčasná podstránka Komisie na webe ZMS tieto ciele spĺňa iba čiastočne.

Viacere ciele a nástroje uvedené v tomto materiáli predpokladajú zverejňovanie výstupov na podstránke Komisie: terminológia (prehľad typov výchovno-vzdelávacích programov), metodiky, inšpiračné zdroje, aktuálne ponuky výchovno-vzdelávacích programov múzeí, odporúčania kolokvií a

pod. Je preto potrebné pozmeniť štruktúru podstránky a následne ju plniť relevantným obsahom. Dôležitým je tiež vytvorenie mailinglistu pre zasielanie noviniek tým, ktorí sa o ne prihlásia. Skvalitnenie podstránky bude OKVAV realizovať v spolupráci s Predsedníctvom ZMS, ktoré v roku 2015 pripravuje zmeny webu ZMS.

Realizované aktivity:

1. Predseda OKVAV sa aktívne spolupodieľal na novej webstránke ZMS a teda aj OKVAV. Spustená bola na prelome rokov 2015/2016. Podstránka OKVAV je pravidelne aktualizovaná a dopĺňaná. Napriek snahám sa však nepodarilo naplniť sekciu „metodiky“ a „terminológia“. Ich absencia v praxi je pritom dlhodobo podotýkaný fakt.

2.3. Uchovávanie pamäte a jej sprístupnenie

V oblasti výchovy a vzdelávania v múzeách bolo v jednotlivých múzeách realizovaných viacero podnetných programov, vydaných inšpiratívnych materiálov, sprievodcov či pracovných listov. Ak však nie sú centrálné uchované pre pamäť, je obrovským problémom (nielen pre nových múzejných pedagógov) sa k nim neskôr dostať, nadviazať na ne, inšpirovať sa nimi, prípadne sa vyhnúť tej či onej nástraha. Je to nesmierna škoda, preto chce Komisia tvoriť a uchovávať takúto „pamäť“ a to týmito nástrojmi:

- vytvorením fyzického archívu,
- vytvorením digitálneho archívu.

Do fyzického archívu bude OKVAV (nielen od svojich členov) získavať tlačené relevantné materiály (pracovné listy, sprievodcov, metodické pokyny, výstupy dlhodobých projektov atď.), ktoré daruje SNM- Muzeologickému kabinetu v Bratislave, do jeho príručnej knižnice. V nej bude možné na vyžiadanie materiály prezenčne študovať.

Členovia OKVAV budú výborom Komisie pravidelne vyzývaní darovať Komisii nimi vytvorené materiály, jednak za účelom tejto archívácie, jednak za účelom ich darovania členom ZMS počas valných zhromaždení alebo festivalov múzeí.

Digitalizácia materiálov získaných do fyzického archívu a ich publikovanie na podstránke Komisie vyžaduje súhlas vydavateľa s takouto formou šírenia. Komisia si ho zabezpečí podpisom licencie. Ak ju získa, uverejní daný materiál na svojej podstránke.

Realizované aktivity:

1. V roku 2016 bol vytvorený archívny **Fond múzejno-pedagogických materiálov**. MP materiály poskytujú múzeá na základe licenčných zmlúv do vlastníctva ZMS. ZMS ich na základe zmluvy o úschove odovzdáva do SNM – Muzeologického kabinetu vo fyzickej podobe a tie, na ktoré autori či nositelia autorských práv udelili súhlas, sú zverejnené v digitálnej forme na podstránke OKVAV. Postupne do archívneho fondu pribúdajú nové materiály, ich zverejňovanie však viazne na pracovnej vyťažnosti členov OKVAV.

2.4. Reorganizácia práce Komisie

Aby OKVAV mohla efektívne plniť svoje ciele definované v tejto stratégii, je nevyhnutné reorganizovať jej prácu. Nie je možné realizovať vyššie uvedené nástroje, ak budú v Komisii aktívne pracovať tak, ako v roku 2014, traja jej členovia. Kľúčovým bodom je aktivizácia členov Komisie a získavanie nových členov, ktorí sú ochotní a schopní spolupracovať pri rozvoji výchovno-vzdelávacej oblasti v múzeách.

Nevyhnutným je dobrý manažment a adresné rozdelenie úloh nielen na výbor Komisie, ale aj ďalších aktívnych členov.

Nástrojom pre takéto skvalitnenie práce je určenie konkrétnych úloh a osôb zodpovedných za ich realizáciu, a to v ročných plánoch zostavovaných výborom na roky 2015, 2016 a 2017. Následne počas roka priebežne vyhodnocovať plnenie úloh a operatívne riešiť vzniknuté problémy.

Vyhodnotenie:

1. Zasadnutia OKVAV boli v sledovanom období 2015 - 2017 (v zmysle uvedenej stratégie) vedené formou zadávania úloh, termínov a menovaných členov zodpovedných za ich plnenie. Úlohy však boli zadávané v rámci dobrovoľnosti, teda členovia mali možnosť sa o úlohy „prihlásiť“. Samotní členovia OKVAV očakávajú od komisie menší „inštitucionalizmus“. Aktivita jednotlivých členov ostáva naďalej v rovni ich možností, schopností a chuti. Mnohí členovia sa zúčastňujú stretnutí viacmenej z dôvodu čerpania nových inšpirácií a podnetov. Kým v Liptovskom Mikuláši sa zasadania zúčastnilo pomerne veľa nových tvárí, v Dolnej Krupej bolo prítomných viac hostí ako členov. Mailová komunikácia medzi členmi stále viazne. Činnosť OKVAV bola realizovaná aktívnym pričinením 7 členov a prejavenu snahou ďalších 4 členov.

2.5. Realizácia stratégie

Stratégiu bude realizovať výbor Komisie zvolený začiatkom roku 2015 na ďalšie trojročné funkčné obdobie. Jednotlivé body budú novým výborom v rokoch 2015, 2016 a 2017 zapracované do ročných plánov Komisie. Pri ich plnení je potrebná kooperácia členov Komisie. Stratégia bude vyhodnotená začiatkom roka 2018. Aj na základe tohto vyhodnotenia vznikne ďalšia stratégia rozvoja na ďalšie tri roky (2018 – 2020). Uvedené obdobia sa kryjú s jedným volebným obdobím výboru Komisie.

Vyhodnotenie:

1. Stratégia 2015 -2017 bola vyhodnotená vo februári 2018. Nová stratégia bude vypracovaná predsedníctvom a výborom, ktoré budú zvolené 27. 2. 2018 v Bratislave.

Vypracovali:
Mgr. J. Ďurišová, tajomníčka OKVAV
PhDr. J. Hanko, predseda OKVAV
február 2018